

Stockholm den 19 december 2017

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

Ansökan om stämning

Kärande:

Evald Hellgren, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud:

Jur.kand. Fredrik Bergman
Jur.stud. Johannes Forsberg
Centrum för rättvisa
Box 2215, 103 15 Stockholm

Svarande:

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Saken:

Skadestånd

1. YRKANDEN

- 1.1 Ewald Hellgren yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att till honom betala skadestånd med 670 996 kronor tillsammans med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämmingsansökan till dess betalning sker.
- 1.2 Ewald Hellgren yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

2. GRUNDER

- 2.1 Staten har genom fel och försummelse vid myndighetsutövning orsakat Ewald Hellgren ren förmögenhetsskada.
- 2.2 Den skadestandsgrundande handlingen har bestått i att Naturvårdsverket den 21 februari 2013 felaktigt har återkallat det för Ewald Hellgren gynnande beslutet om typgodkännande för fångstredskapet Sinkabirum kombi L112 för levandefångst av vildsvin samt i att Förvaltningsrätten i Stockholm genom dom den 19 december 2013 har fastställt Naturvårdsverkets felaktiga återkallelsebeslut.
- 2.3 Skadan består i utebliven vinst till följd av utebliven försäljning under den tid som fångstredskapet inte fick användas och uppgår till det yrkade beloppet.

3. FORUM

- 3.1 Stockholms tingsrätt är behörig domstol enligt 10 kap. 2 § rättegångsbalken.

4. VAD MÅLET HANDLAR OM

- 4.1 Ewald Hellgren byggde sin näringsverksamhet på försäljningen av vildsvinsfällan Sinkabirum kombi L112, som Naturvårdsverket hade typgodkänt den 24 juli 2007.
- 4.2 Det fanns en stor efterfrågan på fällan, som hann säljas i 960 exemplar mellan 2007 och 2012 till ett försäljningsvärde om drygt fyra miljoner kronor.
- 4.3 Naturvårdsverket beslutade den 21 februari 2013 på felaktiga grunder att återkalla typgodkännandet och förordnade att beslutet skulle gälla utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. Beslutet innebar att det omedelbart blev olagligt att använda fällan och försäljningen upphörde i princip genast.
- 4.4 Ewald Hellgren överklagade beslutet, som fastställdes av Förvaltningsrätten i Stockholm men som sedan upphävdes av Kammarrätten i Stockholm den 17 december 2014 med hänvisning till att Naturvårdsverket inte haft fog för sitt beslut.
- 4.5 Om inte Naturvårdsverket felaktigt hade återkallat typgodkännandet hade Ewald Hellgren, under de två år då godkännandet var återkallat, kunnat sälja fällor till ett värde motsvarande det yrkade beloppet.
- 4.6 Frågan i målet är om det är Ewald Hellgren eller staten som ska stå risken för den förmögenhetsskada som Naturvårdsverkets och Förvaltningsrätten i Stockholms felaktiga beslut har orsakat honom.

5. BAKGRUND

5.1 Evald Hellgrens verksamhet och Naturvårdsverkets typgodkännande av hans vildsvinsfälla (2000-2011)

- 5.1.1 Evald Hellgren tog viltmästarexamen vid Östra Malma jaktvårdsskola 1964 och arbetade därefter som länsjaktvårdare på Svenska jägareförbundet i 35 år.
- 5.1.2 Sedan år 2000 bedriver han näringsverksamhet på heltid i enskilda firman idéverkstad EH, som huvudsakligen består i konstruktion, tillverkning och försäljning av fångstredskap för vilda djur (se artikel ur Folkbladet, [bilaga 1](#)). Evald Hellgren bedriver verksamheten i hemorten Örträsk i Västerbotten och dess målgrupp är personer som i likhet med honom själv har en lantlig och naturnära livsstil.
- 5.1.3 Evald Hellgrens uppfinningar bygger på hans långa yrkesmässiga erfarenhet av jakt och har gett upphov till ett antal olika patent. Den 21 januari 2003 beviljades han patent avseende en fälla för levandefångst av djur (se patentskrift, [bilaga 2](#)).
- 5.1.4 Den 8 februari 2007 ansökte han, efter ytterligare utvecklingsarbete, om att få den patenterade konstruktionen typgodkänd för fångst av bland annat vildsvin.
- 5.1.5 Fällan är konstruerad av formplywood och utformad för att kunna smälta in i naturen. Fångstrummet är minst 178 cm långt och 80 cm brett. Dess golv täcks med sandblandad jord och bete längst in mot gaveln. När djuret kommer åt en beteskäpp, eller trampar på en bräda, faller en falllucka ner som omedelbart stänger fällan (se ritning och teknisk beskrivning, [bilaga 3](#)).

- 5.1.6 Den 24 april 2007 tillstyrkte dåvarande Djurskyddsmyndigheten i yttrande typgodkännande av fällan (se bilaga 4).
Djurskyddsmyndighetens arbetsuppgifter har sedermera övertagits av Jordbruksverket.
- 5.1.7 Den 24 juli 2007 beslöt Naturvårdsverket att typgodkänna fällan, kallad Sinkabirum kombi L112 ("Sinkabirum"), för levandefångst av räv, grävling, lodjur och vildsvin (se Naturvårdsverkets beslut, bilaga 5).
- 5.1.8 I beslutet angavs som enda förbehåll att "Beslutet kan omprövas om något oförutsett framkommer vid användningen som inte kunnat förutses vid tidpunkten för beslutet". År 2008 godkände Naturvårdsverket vissa modifieringar av fällan enligt ett muntligt beslut av Naturvårdsverkets handläggare [REDACTED] i syfte att förbättra ventilationen (se mejl från Naturvårdsverkets handläggare [REDACTED] angående ärendehistoriken, bilaga 6).
- 5.1.9 Sinkabirum blev snabbt en efterfrågad produkt (se artikel från Jakt & Jägare, bilaga 7). Det var den första fällan som typgodkändes för fångst av vildsvin i Sverige och detta vid en tid då vildsvinsstammen befann sig i en fas av mycket snabb tillväxt och orsakade allt större skada exempelvis i trafiken och på jordbruksgrödor.
- 5.1.10 Mellan 2007 och 2012 levererade Evald Hellgren 960 exemplar av fällan till i huvudsak jordbrukare, till ett försäljningsvärde om 4 381 440 kr.

- 5.2 **Sveriges veterinärmedicinska anstalts test av redskap för levandefångst av vildsvin (2010–2011)**
- 5.2.1 Naturvårdsverket uppdrog den 16 februari 2010 åt Statens veterinärmedicinska anstalt ("SVA") att genomföra tester av fångstredskap för levandefångst av vildsvin, sedan en förstudie genomförts. Testerna genomfördes under perioden den 1 september 2010 till den 31 januari 2011.
- 5.2.2 Syftet med testerna angavs i den bakomliggande projektplanen vara "att få fram vilka krav och riktlinjer som ska erfordras för att kunna tillåta fångst av ett så stort vilt som vildsvin med en levandevikt på i vissa fall över 200 kilo" (se s. 2 under p.1.2, bilaga 8).
- 5.2.3 Testerna avsågs vidare utgöra underlag för bedömningen av om de enskilda, testade fångstredskapen skulle typgodkännas. Frånsett Sinkabirum hade vid tiden för testerna inga fångstredskap typgodkänts för vildsvinsfångst och de fällkonstruktörer som väntade på att få sina ansökningar prövade bereddes tillfälle låta sin sina fällor testas, tillsammans med Sinkabirum (se s. 8 under p. 9, bilaga 8).
- 5.2.4 I projektplanen angav Naturvårdsverket som en förutsättning för studien att "minst 20 individer av samma art fångas och obduceras per typ av fångstredskap" (se s. 3–4 under p. 2.3, bilaga 8). Vidare angavs i projektplanen att testerna måste omfatta tillräckligt många djur "för att kunna läggas till grund för beslut och så vidare" (se s. 4 under p. 3, bilaga 8).
- 5.2.5 Naturvårdsverket krav om 20 individer härrör från ett internationellt avtal mellan EU, Kanada och Ryssland (*Agreement on international humane trapping standards between the European*

Community, Canada and the Russian Federation), som föreskriver att minst 20 individer av den avsedda arten ska fångas för att det ska kunna bedömas om fångstredskapet lever upp till avtalets målsättning om tillräckligt välbefinnande för djuren (se art. 2.4 a i Annex I, del 1, till bilaga 9).

- 5.2.6 Projektplanen angav vidare att SVA för varje testat fångstredskap skulle tillställa Naturvårdsverket en rapport samt att rapporten skulle läggas till grund för en bedömning av om fångstredskapet kunde godkännas (se s. 6 under p. 8.1, bilaga 8).
- 5.2.7 SVA testade åtta olika typer av fångstredskap, varav, som framgått ovan, endast Sinkabirum redan hade ett typgodkännande. SVA översände sin slutrapport till Naturvårdsverket den 28 februari 2011 (bilaga 10).
- 5.2.8 Fångstredskapens inverkan på djurens välbefinnande bedömdes av SVA med utgångspunkt i tre kriterier: förekomsten av skador på vildsvinen enligt ett standardiserat obduktionsprotokoll, förekomsten av stressindikatorn PSE i vildsvinsköttet, samt så kallad subjektiv stressbedömning. Enligt SVA skulle PSE-testet, på grund av bristande referensmaterial, endast betraktas som ”ett komplement till obduktionerna” medan de subjektiva stressbedömningarna, på grund av att de var ”helt subjektiva”, inte ansågs kunna ”väga tungt i den samlade bedömningen av fångstredskapen” (s. 6–7, bilaga 10).
- 5.2.9 Förekomsten av fysiska skador enligt obduktionsprotokollet var följaktligen det mest tillförlitliga och relevanta bedömningsunderlaget i testet enligt SVA.

- 5.2.10 Skadorna som observerades vid obduktionen graderades i enlighet med en internationell standard och poängen räknades samman till en snittskadepoäng mellan 0–100 för samtliga djur i respektive fångstredskap.
- 5.2.11 Snittskadepoängen i Sinkabirum uppgick till 5,8 poäng av 100. I den tillämpade skalan motsvarade 5 poäng en ”lindrig blödning eller blodutgjutelse under huden”, med andra ord en skada motsvarande ett blåmärke (se s. 23 och jfr s. 2, bilaga 10).
- 5.2.12 Skadorna bedömdes dessutom på grundval av endast tolv infångade och obducerade vildsvin. Detta trots att en förutsättning för studien enligt projektplanen hade varit att minst 20 individer skulle fångas och obduceras per fångstredskap (jfr p. 5.2.4 ovan, se vidare p. 6.5.1–6.5.6 nedan).
- 5.2.13 Någon förklaring till att studien åsidosatte projektplanens krav om 20 fångade vildsvin per fångstredskap lämnades inte i rapporten. Det angavs dock att ”Provstorleken är i minsta laget, men ger en *indikation* på hur fångstredskapen påverkar fångade vildsvin [vår kursivering]” (se s. 22 under rubriken ”FELKÄLLOR”, bilaga 10).
- 5.2.14 Samtliga observerade skador på vildsvin som fångats i Sinkabirum och de övriga testade fångstredskapen, fränsett en skada som observerats på ett vildsvin fångat i Panthera G-fällan, var enligt SVA av ”mindre allvarlig karaktär” som inte leder till bestående men för vildsvinet. Skadorna var också av sådan lindrig art att alla fångade vildsvin, om de hade släppts fria, sannolikt skulle ”ha läkt av sina skador relativt fort” (se s. 19 under rubriken ”Skador av vistelse i fångstredskap”, bilaga 10).

- 5.2.15 SVA lämnade i slutrapporten rekommendationer angående typgodkännande beträffande samtliga fångstredskap, inklusive Sinkabirum. Myndigheten nämnde inte någonstans i rapporten att Sinkabirum redan var typgodkänd och tycks alltså inte ha beaktat detta faktum.
- 5.2.16 SVA:s slutsats av testet av Sinkabirum var att fångstredskapet skulle godkännas av Naturvårdsverket efter vissa konstruktionsändringar. De åtgärder SVA rekommenderade för att Naturvårdsverket skulle godkänna Sinkabirum var att ventilation och utstickande bultar åtgärdades samt att redskapet kompletterades med inspektions- och medavlivningsluckor.
- 5.3 **Evald Hellgren begärde att få ändra konstruktionen enligt det ursprungliga typgodkännandet, men förelades först efter 15 månader att komma in med en ny ansökan (2011–2012)**
- 5.3.1 Evald Hellgren var angelägen om att omedelbart få genomföra de mindre konstruktionsändringar som krävdes för att Sinkabirum skulle motsvara rekommendationerna i SVA:s slutrapport, eftersom det för honom var av största vikt att fällan var så skonsam som möjligt.
- 5.3.2 Den 19 mars 2011, det vill säga tre veckor efter att SVA:s rapport hade överlämnats till Naturvårdsverket, skickade Evald Hellgren ett brev till Naturvårdsverket där han ansökte om dispens för att ändra konstruktionen av Sinkabirum i enlighet med SVA:s rekommendationer (bilaga 11).
- 5.3.3 Den 29 mars 2011 begärde Evald Hellgren i mejl till Naturvårdsverkets handläggare besked om när myndigheten skulle svara på hans framställan (bilaga 12).

- 5.3.4 Syftet med Evald Hellgrens brev till Naturvårdsverket var att beslutet om typgodkännandet för Sinkabirum skulle ändras i enlighet med SVA:s rekommendationer. Hans befintliga kunder skulle då kunna bygga om sina fällor så att de motsvarade det ändrade typgodkännandet.
- 5.3.5 Evald Hellgren fick, trots påstötningar, inget svar av Naturvårdsverket förrän den 26 juni 2012, det vill säga först 15 månader efter att han gjorde sin framställan (se Naturvårdsverkets svar, [bilaga 13](#)).
- 5.3.6 Naturvårdsverket hävdade i sitt svar, utan att ange något rättsligt stöd för ståndpunkten och trots att myndigheten tidigare godtagit förändringar muntligt (se p. 5.1.8 ovan), att ett beslut om typgodkännande inte kan ändras utan att varje modifiering kräver ett helt nytt typgodkännande.
- 5.3.7 Evald Hellgren ansökte därför sedermera om ett nytt typgodkännande för att kunna genomföra de förändringar som SVA rekommenderat. Fällan kom i detta ärende att kallas Sinkabirum L119 ("Sinkabirum II").
- 5.3.8 SVA och Jordbruksverket tillstyrkte den 10 augusti 2012 respektive den 14 november 2012 att Sinkabirum II godkändes omedelbart, utan ytterligare tester (se [bilaga 14](#)). SVA uttalade följande:

"SVA anser att det aktuella fångstredskapet är en förbättrad version av Sinkabirum Kombi L112, som testats tidigare. SVA anser att de rekommendationer som gjordes efter testen i allt väsentligt har efterföljts och anser inte att fångstredskapet kräver nya tester för ett godkännande."

5.3.9 Naturvårdsverket följde dock inte SVA:s och Jordbruksverkets rekommendation utan förenade i stället typgodkännandet av Sinkabirum II med en rad inskränkande föreskrifter som gjorde fällan i praktiken oanvändbar. Evald Hellgren överklagade dessa och fick bifall för sin talan i Kammarrätten i Stockholm. Domen vann laga kraft den 21 april 2016, när Högsta förvaltningsdomstolen beslöt att inte meddela Naturvårdsverket prövningstillstånd (se Högsta förvaltningsdomstolens, Kammarrätten i Stockholms, Förvaltningsrätten i Stockholms samt Naturvårdsverkets beslut avseende Sinkabirum II, bilaga 15).

5.4 **Naturvårdsverket återkallade felaktigt typgodkännandet för Sinkabirum (2012–2013)**

5.4.1 SVA:s och Jordbruksverkets yttranden avseende Sinkabirum II innebar alltså att de förändringar av typgodkännandet som krävdes för att Sinkabirum skulle motsvara SVA:s rekommendationer var små och enkla att genomföra. Naturvårdsverket hade skyndsamt kunnat få dessa förändringar av typgodkännandet till stånd i samverkan med Evald Hellgren, som omedelbart efter SVA:s slutrapport begärde att få genomföra dem.

5.4.2 Naturvårdsverket meddelade i stället Evald Hellgren i föreläggande den 12 november 2012 att myndigheten övervägde att återkalla hans typgodkännande för Sinkabirum mot bakgrund av SVA:s slutrapport (se bilaga 16).

5.4.3 Naturvårdsverket bad i ett mejl den 13 december 2012 Jordbruksverket att yttra sig över återkallelseärendet (se bilaga 17):

”Vi överväger att återkalla ett tidigare beslut om typgodkännande av tvingande säkerhetsskäl. Har ni några synpunkter på detta? I sådana fall behöver vi dessa så snart som

möjligt. Återkom gärna under dagen. Det kanske skulle vara bra med en gemensam kommunikationsinsats kring detta också?”

- 5.4.4 Jordbruksverket svarade på mejlet först den 25 januari 2013 och utan att bemöta Naturvårdsverkets förfrågan om gemensam kommunikationsinsats. I meddelandet angavs endast att Jordbruksverkets yttrande hade skickats till Naturvårdsverkets registrator (se bilaga 17).
- 5.4.5 I yttrandet, som skickades den 18 januari 2013, anförde Jordbruksverket att det, mot bakgrund av SVA:s slutrapport, fanns skäl att ifrågasätta om lufttillförseln i Sinkabirum var tillräcklig vid fångst av vildsvin. Jordbruksverket ansåg att ”fällans funktion i detta avseende bör därför utredas ytterligare” (se [bilaga 18](#)).
- 5.4.6 Naturvårdsverket genomförde emellertid inte någon ytterligare utredning i enlighet med Jordbruksverkets rekommendation. Myndigheten beslöt i stället den 21 februari 2013 att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum med hänvisning till tvingande säkerhetsskäl. Myndigheten förordnade också att beslutet skulle gälla omedelbart, utan hinder av att det inte vunnit laga kraft (se [bilaga 19](#)).
- 5.4.7 Till grund för bedömningen att det förelåg tvingande säkerhetsskäl att återkalla typgodkännandet låg endast den slutrapport som SVA hade redovisat till Naturvårdsverket nästan två år tidigare och vars rekommendationer Evald Hellgren kort därefter hade förklarat sig angelägen att efterkomma. Frånsett begäran om yttrande från Jordbruksverket vidtog Naturvårdsverket inga dokumenterade handläggningsåtgärder avseende Sinkabirum före återkallelsen.

- 5.4.8 Dagen efter beslutet, den 22 februari 2013, lät Naturvårdsverket skicka ut ett pressmeddelande med rubriken ”Fångst av vildsvin inte längre tillåten i Sinkabirum kombi L112” (se [bilaga 20](#)).
- 5.4.9 Pressmeddelandet, som fick mycket stor spridning i jaktpressen, avslutades dessutom med en upplysning om att Naturvårdsverket i december 2012 hade typgodkänt ett nytt fångstredskap, L116 Söderberg, som tillverkas av en konkurrent till Evald Hellgren.

5.5 **Förvaltningsrätten fastställde utan ytterligare utredning Naturvårdsverkets beslut om återkallelse (2013)**

- 5.5.1 Evald Hellgren överklagade den 21 februari 2013 Naturvårdsverkets beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm och begärde samtidigt inhibition. Förvaltningsrätten avslog yrkandet om inhibition genom beslut den 11 mars 2013 och avslog överklagandet genom dom den 19 december samma år under hänvisning till följande bedömning (se [bilaga 21](#)):

”Förvaltningsrätten finner mot bakgrund av vad som framkommit i målet det utrett att fångstredskapet Sinkabirum kombi 112 [sic] orsakat fysiska skador på de fångande vildsvinen samt att nästan hälften uppvisat en utveckling av stressindikatorn PSE. Det är vidare utrett att det i fångstredskapet utvecklas värme, varför ventilationen i detsamma är att anse som otillräcklig. Mot bakgrund av ovan delar förvaltningsrätten Naturvårdsverkets uppfattning att användande av Sinkabirum kombi 112 medför fara för att fångade vildsvin utsätts för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för att återkalla beslutet föreligger. Vad Evald Hellberg [sic] anfört i övrigt förändrar inte denna bedömning.”

5.6 Kammarrätten upphävde Naturvårdsverkets beslut och förvaltningsrättens dom eftersom Naturvårdsverket inte haft fog för sitt beslut (2014)

5.6.1 Evald Hellgren överklagade den 6 januari 2014 förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm (se bilaga 22), som den 6 maj 2014 beslöt att meddela prövningstillstånd (se bilaga 23).

5.6.2 Kammarrätten förelade Naturvårdsverket den 7 maj 2014 att yttra sig över Evald Hellgrens överklagande och då särskilt över vad Evald Hellgren anfört om att Naturvårdsverket hävdade att ”tvingande säkerhetsskäl” förelegat samtidigt som myndigheten inte låtit honom avhjälpa de brister som lagts till grund för denna bedömning (se bilaga 24).

5.6.3 I dom den 17 december 2014 biföll kammarrätten överklagandet och upphävde förvaltningsrättens dom och Naturvårdsverkets beslut (se bilaga 25).

5.6.4 Kammarrätten konstaterade att SVA:s studie endast omfattade tolv vildsvin och att de flesta rapporterade skador var av lindrig typ (jfr s. 19 i SVA:s slutrapport, bilaga 10). Kammarrätten uttalade vidare att Naturvårdsverket inte hade haft fog för sitt beslut:

”SVA:s utvärdering kan inte anses visa att vildsvin som fångas i det aktuella fångstredskapet skulle utsättas för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för en återkallelse av fångstredskapets typgodkännande kan anses föreligga. Naturvårdsverket har därför inte haft fog för sitt beslut att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum kombi och den förändrade varianten av Sinkabirum kombi.”

5.6.5 Naturvårdsverket överklagade inte kammarrättens dom, som därför vann laga kraft.

- 5.7 **Återkallelsen hade mycket ingripande verkningar för Evald Hellgren och hans kunder (2013–2014)**
- 5.7.1 Evald Hellgren hade byggt upp en lönsam näringsverksamhet på sitt typgodkännande för Sinkabirum för levandefångst av vildsvin. Fångstredskapet stod för merparten av intäkterna i näringsverksamheten.
- 5.7.2 Naturvårdsverkets felaktiga återkallelse av typgodkännandet medförde att Evald Hellgrens produktion och försäljning av Sinkabirum nära nog upphörde, vilket minskade det genomsnittliga årliga resultatet med 335 498 kronor under de två år typgodkännandet var återkallat.
- 5.7.3 För Evald Hellgrens omkring 900 befintliga kunder innebar Naturvårdsverkets felaktiga återkallelse att det blev olagligt och straffbart att använda Sinkabirum för vildsvinsfångst. En av Evald Hellgrens kunder åtalades i februari 2014 för att ha använt fällan för vildsvinsfångst och dömdes sedermera för jaktbrott av Hovrätten över Skåne och Blekinge.
- 5.7.4 Högsta domstolen ogillade dock genom dom den 22 juni 2016 åtalet sedan kammarrätten konstaterat att Naturvårdsverket saknat fog för sitt beslut (NJA 2016 s. 649). I domen konstaterade Högsta domstolen att Naturvårdsverkets interimistiska förordnande omedelbart hade kriminaliserat användandet av Sinkabirum för vildsvinsfångst samt att denna kriminalisering hade delgivits allmänheten genom kungörelsedelgivning (se p. 7 och p. 9). Som framgår av Högsta domstolens dom hade Naturvårdsverkets felaktiga återkallelsebeslut alltså mycket ingripande verkningar för långt fler än Evald Hellgren.

5.8 Justitiekanslern avslag Evald Hellgrens begäran om skadestånd med hänvisning till att Naturvårdsverkets fel inte varit uppenbart (2016)

- 5.8.1 Evald Hellgren ansökte den 9 mars 2015 om skadestånd hos Justitiekanslern med 677 924 kronor avseende förlust i näringsverksamhet och 10 000 kronor avseende skada på varumärket Sinkabirum på grund av Naturvårdsverkets felaktiga återkallelse av typgodkännandet för Sinkabirum, samt myndighetens pressmeddelande med anledning av återkallelsen.
- 5.8.2 Justitiekanslern avslag Evald Hellgrens anspråk i beslut den 14 mars 2016 med följande motivering.

”Det har inte framkommit något i utredningen som ger stöd för slutsatsen att Naturvårdsverket helt har förbisett en bestämmelse eller har gjort en sådan uppenbar felbedömning att skadeståndsskyldighet uppkommit för staten” (se bilaga 26).

6. RÄTTSLIG ARGUMENTATION

6.1 Frågan i målet och disposition

- 6.1.1 Frågan i målet är om det är Evald Hellgren eller staten som ska stå risken för den förmögenhetsskada som Naturvårdsverkets och Förvaltningsrätten i Stockholms felaktiga beslut har orsakat honom. Avgörande för den frågan är om Naturvårdsverket och/eller Förvaltningsrätten i Stockholm har gjort sig skyldig till fel eller försummelse vid myndighetsutövning i den mening som avses i 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen (1972:207).
- 6.1.2 I det följande kommer att redogöras för det aktsamhetskrav som Naturvårdsverket har haft att iaktta inför återkallelsebeslutet samt på vilket sätt myndighetens aktsamhet bör bedömas. Evald

Hellgren gör mot bakgrund av de redovisade utgångspunkterna gällande att Naturvårdsverkets återkallelsebeslut har utgjort fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Han gör vidare gällande att även Förvaltningsrätten i Stockholms fastställande av Naturvårdsverkets felaktiga beslut har inneburit fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Slutligen redogör Evald Hellgren för den ersättningsgilla skada som de skadeståndsgrundande besluten har orsakat honom.

6.2 **Allmänna utgångspunkter**

- 6.2.1 Enligt 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen ska staten ersätta bland annat ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar. Uttrycket fel och försummelse innebär att oaktsamhetsbedömningen ska vara anonymiserad och objektiverad (se prop. 1972:5 s. 497).
- 6.2.2 Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2013 s. 842 uttalat att fel eller försummelse i den mening som avses i 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen kan föreligga även utan att rättstillämpningen isolerat sett framstår som uppenbart oriktig. Högsta domstolen uttalade vidare att vad som utgör fel respektive försummelse måste relateras till beslutssituationen, samt att en helhetsbedömning ska göras (se p. 34 i domen).
- 6.2.3 Av 27 § jaktlagen (1987:259) följer att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.
- 6.2.4 Enligt 30 § första stycket jaktlagen får vid jakt endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver användas. Av andra

stycket framgår att regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel ska vara av godkänd typ.

- 6.2.5 I 11 § första stycket jaktförordningen (1987:905) stadgas att fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas. I tredje stycket anges att Naturvårdsverket efter samråd med Statens jordbruksverk prövar frågor om godkännande av fångstredskap.
- 6.2.6 Enligt en allmän förvaltningsrättslig princip får gynnande beslut negativ rättskraft (se t.ex. prop. 1985/86:80 s. 39 f. samt RÅ 1972 ref. 2, RÅ 1992 ref. 64 och RÅ 1999 ref. 75). Sådana beslut är därmed i princip orubbliga. Skälet till det är att den enskilde ska kunna förlita sig på beslutet och företa olika åtgärder på grundval av beslutet utan att riskera att det plötsligt återkallas (se t.ex. Ragnemalm, Förvaltningsprocessrättens grunder, 2014, s. 130). Den negativa rättskraften påverkas inte av att det gynnande beslutet visar sig vara olämpligt eller till och med olagligt (se t.ex. Warnling-Nerep, Frågan om omprövning av förvaltningsbeslut, FT 2008, s. 215, jfr RÅ 1995 ref. 10).
- 6.2.7 Tre undantag från nämnda princip gäller dock. Ett gynnande beslut får inte negativ rättskraft om det försetts med återkallelseförbehåll. Ett gynnande beslut får heller inte negativ rättskraft om den enskilde utverkat det genom att vilseleda myndigheten. Slutligen får ett gynnande beslut inte negativ rättskraft om tvingande säkerhetsskäl påfordrar en omedelbar återkallelse (se t.ex. RÅ 1995 ref. 10 och RÅ 2000 ref. 16 samt Ragnemalm, a.a., s. 131). Av RÅ 2004 ref. 78 framgår att de tvingande säkerhetsskälen även kan vara hänförliga till djurs liv eller hälsa.
- 6.2.8 I det aktuella fallet kan vad gäller återkallelseförbehåll konstateras att typgodkännandet av Sinkabirum enligt beslutet endast kunde

omprövas om ”något *oförutsett* framkommer vid användningen och *som inte kunnat förutses vid tidpunkten för beslutet* [våra kursiveringar]” (se bilaga 5) och att det vid SVA:s test inte framkom något som inte hade framkommit om motsvarande test genomförts vid beslutstidpunkten. Vidare utverkade inte Evald Hellgren beslutet genom att vilseleda Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har under alla förhållanden inte åberopat någon annan grund än tvingande säkerhetsskäl. Beslutets negativa rättskraft kunde alltså endast genombrytas om det förelåg tvingande säkerhetsskäl som påfordrade en omedelbar återkallelse.

6.3 Utgångspunkter för oaktsamhetsbedömningen avseende Naturvårdsverkets beslut

6.3.1 Frågan om Naturvårdsverkets rättsligt felaktiga beslut att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum har utgjort fel eller försummelse vid myndighetsutövning ska avgöras genom en helhetsbedömning som främst handlar om vad den skadelidande är berättigad att begära avseende myndighetsutövningen (se NJA 2013 s. 842 p. 32, med hänvisningar, samt Bengtsson & Strömbäck, Skadeståndslagen [13 juni 2017, Zeteo], kommentaren till 3 kap. 2 §, jfr prop. 1972:5 s. 517 ff.).

6.3.2 Vad den skadelidande är berättigad att begära av beslutsmyndigheten, det vill säga vad som krävs för att myndigheten ska anses ha agerat tillräckligt aktsamt, beror bland annat på rättsregelns karaktär, vad dess normskydd omfattar och vilka risker som en felaktig tillämpning är förenad med. Aktsamhetskravet är särskilt högt ställt i fråga om beslut som är ingripande för den enskilde och som har stor betydelse för dennes rättssäkerhet (se NJA 1994 s. 194 samt p. 11 i justitierådet Herres

särskilda tillägg till rättsfallet NJA 2013 s. 842). Vidare har beslutsmyndighetens art och ändamål betydelse för vilken omsorg som kan krävas (se prop. 1972:5 s. 519). Högre krav på aktsamhet bör kunna ställas vid beslutsfattande rörande frågor som är en central del av myndighetens verksamhet (se NJA 2013 s. 1210 p. 16, jfr p. 10 i justitierådet Herres särskilda tillägg till rättsfallet NJA 2013 s. 842 samt NJA 1994 s. 194).

- 6.3.3 Det rättsligt felaktiga beslutet att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum fattades av Naturvårdsverket, som är ansvarig jaktmyndighet i Sverige (se 3 § 19 förordning [2012:989] med instruktion för Naturvårdsverket). Den norm som i det aktuella fallet har tillämpats felaktigt är principen om att gynnande beslut får negativ rättskraft. Regeln är av processuell karaktär och uppställd i den enskildes rättssäkerhetsintresse. Den är motiverad av att den enskilde ska kunna vidta åtgärder på grundval av beslutet, till exempel bedriva näringsverksamhet. När ett gynnande beslut, som i förevarande fall, ligger till grund för den enskildes näringsverksamhet och därmed dennes försörjning är det förenat med stora skaderisker att felaktigt återkalla beslutet. Dessa omständigheter medför sammantaget att det måste ställas stränga krav på Naturvårdsverkets agerande avseende det rättsligt felaktiga återkallelsebeslutet för att myndigheten ska anses ha agerat tillräckligt aktsamt.
- 6.3.4 Den rättssäkerhetsgaranti som principen om gynnande besluts negativa rättskraft är avsedd att innebära för den enskilde är i praktiken meningslös om statliga myndigheter alltför lättvindigt kan återkalla gynnande beslut utan att den enskilde har rätt till ersättning för sin skada.

- 6.4 **Oaktsamhetsbedömningen ska utgå från Naturvårdsverkets handläggning av återkallelseärendet**
- 6.4.1 Justitiekanslern har i beslut den 14 mars 2016 avslagit Evald Hellgrens begäran om ersättning för den skada han lidit av att Naturvårdsverket felaktigt återkallade ett för honom gynnande beslut med motiveringen att utredningen inte visat att Naturvårdsverket helt har förbisett en bestämmelse eller gjort en uppenbar felbedömning och att myndigheten därmed inte gjort sig skyldig till fel eller försummelse vid myndighetsutövning (bilaga 26).
- 6.4.2 Justitiekanslern har i sitt beslut bedömt Naturvårdsverkets rättsligt felaktiga återkallelsebeslut ur en strikt materiell synpunkt. Myndigheten har funnit att Naturvårdsverkets rättstillämpning isolerat sett inte byggt på ett sådant förbiseende eller en sådan uppenbart oriktig bedömning att den utgjort fel eller försummelse vid myndighetsutövning.
- 6.4.3 Högsta domstolen har dock i rättsfallet NJA 2013 s. 842 klargjort att fel och försummelse i den mening som avses i 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen kan föreligga även utan att rättstillämpningen isolerat sett framstår som uppenbart oriktig. Högsta domstolen framhöll att en helhetsbedömning ska göras vid oaktsamhetsprövningen och fann i det aktuella fallet att en domstols beslut att påföra klaganden miljöskatt kunde presumeras vara oaktsamt eftersom domskälen varit otillräckliga. Högsta domstolen uttalade, angående rättstillämpning i domstol, att ”brister när det gäller den redovisade rättsliga analysen får alltså en efter omständigheterna mindre eller större presumtionsverkan när det gäller oaktsamhetsfrågan” (p. 38).

- 6.4.4 Högsta domstolen förde ett liknande resonemang i rättsfallet NJA 2013 s. 145, där en socialnämnd bedömdes ha agerat oaktsamt i samband med ett ärende enligt lagen om vård av unga med hänsyn till hur ärendet handlagts. Högsta domstolen uttalade att det på grund av svårigheten att bedöma om ett beslut som har kommit att medföra skada ska anses ha varit oaktsamt på grundval av förhållandena i beslutssituationen ”i vissa fall [kan] vara motiverat att ta fasta mer på hur beslutet har kommit till än på dess innehåll”. Högsta domstolen uttalade vidare att ”om ett beslut har fattats efter en för beslutssituationen god metodologisk ordning, bör dess innehåll i regel anses godtagbart” (se p. 56 i domen). Om det däremot inte framgår att beslutet har gått till som det borde ska beslutet presumeras ha varit oaktsamt (se p. 58 i domen).
- 6.4.5 Det kan alltså konstateras att bedömningen av om ett beslut har utgjort fel eller försummelse vid myndighetsutövning i vissa fall bör inriktas mer på de formella krav som kan ställas på handläggningen än på det materiella beslutet (jfr Andersson, Ansvarsproblem i skadeståndsrätten, s. 450 ff.) samt att brister i handläggningen ger presumtion för att beslutet har varit oaktsamt. Med tanke på att beslut om återkallelse på grund av tvingande säkerhetsskäl rör tillämpningen av en oskriven rättsprincip kan frågan om ett sådant beslut varit tillräckligt oaktsamt inte på ett tillfredsställande sätt bedömas ur en enbart strikt materiell synvinkel.
- 6.4.6 Bedömningen om det rättsligt felaktiga beslutet att återkalla beslutet om typgodkännande av Sinkabirum var oaktsamt bör i linje med Högsta domstolens uttalanden i NJA 2013 s. 145 och NJA 2013 s. 842 i stället främst ta sikte på hur det rättsligt felaktiga

beslutet kom till, det vill säga på Naturvårdsverkets handläggning av återkallelseärendet.

6.4.7 En korrekt handläggning borgar nämligen för materiellt riktiga beslut och de regler och principer som omgärdar förvaltningsmyndigheters handläggning är uppställda i bland annat detta intresse. Handläggningsreglerna ger vidare en objektiv standard mot vilken det är möjligt att bedöma om ett rättsligt felaktigt beslut som orsakat skada har motsvarat vad den skadelidande varit berättigad att begära avseende myndighetsutövningen.

6.4.8 Om Naturvårdsverkets rättsligt felaktiga beslut att återkalla det gynnande beslutet om typgodkännande för Sinkabirum inte har handlagts i en med hänsyn till omständigheterna godtagbar ordning och med iakttagande av relevanta förvaltningsrättsliga regler och principer bör beslutet följaktligen presumeras ha utgjort fel och försummelse vid myndighetsutövning i enlighet med 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen.

6.5 **Naturvårdsverkets beslut ska presumeras ha varit oaktsamt med hänsyn till ärendets handläggning**

Den utredning som låg till grund för beslutet var otillräcklig

6.5.1 Det följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer att myndigheten har ett ansvar för att dess ärenden blir tillräckligt utredda (se t.ex. RÅ 2006 ref. 15, RÅ 2010 ref. 120 och HFD 2014 ref. 50). Hur långt utredningsskyldigheten sträcker sig beror bland annat på ärendets karaktär. Utredningsskyldigheten är särskilt långtgående i fråga om komplicerade beslut som är betungande för den enskilde.

- 6.5.2 Beslutet att återkalla det gynnande beslutet om typgodkännande för Sinkabirum på grund av tvingande säkerhetsskäl var betungande för Evald Hellgren, särskilt mot bakgrund av att typgodkännandet låg till grund för hans försörjning. Naturvårdsverket hade följaktligen ett långtgående utredningsansvar.
- 6.5.3 I den projektplan som Naturvårdsverket upprättade inför SVA:s test angav myndigheten, mot bakgrund av det internationella avtalet (bilaga 9) att ”I enlighet med de regler/överenskommelser som gäller för test av fångstredskap ska minst 20 individer av samma art fångas och obduceras per typ av fångstredskap” (s. 3–4, bilaga 8).
- 6.5.4 Naturvårdsverket har sedermera, år 2014, antagit föreskrifter som också anger att minst 20 individer av avsedd art ska fångas vid test av ett icke-dödande fångstredskap för att beslut om godkännande ska kunna fattas (se s. 10, bilaga 27).
- 6.5.5 I SVA:s test av Sinkabirum fångades dock, som kammarrätten särskilt framhöll i sin dom, endast 12 vildsvin.
- 6.5.6 Det kan alltså konstateras att underlaget för Naturvårdsverkets bedömning, att det med hänsyn till vildsvins liv och hälsa förelåg tvingande säkerhetsskäl att återkalla typgodkännandet, var avsevärt mindre än vad myndigheten själv, i enlighet med internationella riktlinjer, hade bedömt vara nödvändigt som underlag vid bedömningar av om fångstredskap kan typgodkännas.
- 6.5.7 Vidare bör noteras att Jordbruksverket, som är samrådsmyndighet i fråga om typgodkännande av fångstredskap, i sitt yttrande över eventuell återkallelse den 18 januari 2013 inte tillstyrkte återkallelse utan i stället uttalade att fällans funktion avseende

ventilation bör utredas ytterligare (se bilaga 18). Inte heller SVA har i något sammanhang tillstyrkt återkallelse av typgodkännandet.

- 6.5.8 När Evald Hellgren i sitt överklagande till förvaltningsrätten anmärkte mot att Naturvårdsverkets beslutsunderlag omfattade ett så litet antal fångade vildsvin svarade myndigheten i yttrande den 21 mars 2013 att ”det saknas en systematisk tillsyn och uppföljning när det kommer till fångst av vilt” samt att ”Det finns således inte tillgång till sådana kvalitetssäkrade uppgifter som Evald Hellgren hänvisar till” (se bilaga 28). I Naturvårdsverkets yttrande förklarades dock inte vad som hindrat myndigheten att ta initiativ till ytterligare tester.
- 6.5.9 Det bör också noteras att SVA:s studie, som ensam låg till grund för Naturvårdsverkets återkallelsebeslut, inte var avsedd att utgöra underlag för beslut om *återkallelse*, utan för beslut om *typgodkännande* enligt jaktlagen. Med tanke på att ett gynnande beslut har negativ rättskraft till och med om det skulle vara olagligt krävs avsevärt mer för att återkalla ett beslut om typgodkännande än för att avslå en ansökan om typgodkännande. Detta tycks Naturvårdsverket inte ha tagit i beaktning.
- 6.5.10 I Naturvårdsverkets yttrande över Evald Hellgrens överklagande angav myndigheten nämligen följande som stöd för att tvingande säkerhetsskäl förelåg (bilaga 28):

”Enligt Naturvårdsverkets tolkning menar SVA att Sinkabirum kombi L112 med viss ventilation inte uppfyller kraven i jaktlagstiftningen om att fångat vilt inte får utsättas för onödigt lidande”.

6.5.11 Naturvårdsverket hänvisade åter till jaktlagen, trots att den inte i sig kan läggas till grund för återkallelsebeslut, i avslutningen av yttrandet:

”Naturvårdsverket gör bedömningen att de sakskaäl som Evald Hellgrens [sic] framför i sin överklagan och bilagor stödjer Naturvårdsverkets uppfattning om att Sinkabirum L112 inte uppfyller kraven i lagstiftningen om att jakt ska bedrivas så att vilt inte utsätts för onödigt lidande”.

6.5.12 Den enskilde måste anses berättigad att förvänta sig att beslutsmyndigheten åtminstone tar fram den utredning som myndigheten, med stöd av internationella riktlinjer, har angett som nödvändig innan den återkallar ett gynnande beslut om typgodkännande, i synnerhet om en samrådsmyndighet dessutom har rekommenderat ytterligare utredning. Den enskilde måste därtill anses berättigad att förvänta sig att beslutsmyndigheten inser att frågan om ett gynnande beslut ska *återkallas* förutsätter en annan rättslig bedömning än frågan om ett gynnande beslut ska *meddelas*.

6.5.13 Det faktum *att* Naturvårdsverkets inte tog fram den utredning som myndigheten, med stöd av internationella riktlinjer, har angett som nödvändig, *att* myndigheten inte följt Jordbruksverkets rekommendation om ökad utredning, samt *att* myndigheten blandat ihop förutsättningarna för återkallelse med förutsättningarna för typgodkännande, är omständigheter som vid en helhetsbedömning talar för att det var oaktsamt att på grund av en felaktig rättslig bedömning återkalla typgodkännandet för Sinkabirum med hänvisning till tvingande säkerhetsskaäl.

Återkallelsebeslutet fattades, trots att det grundades på att "tvingande" säkerhetsskäl förelåg, först två år efter att SVA:s slutrapport redovisades och förordnades då att gälla interimistiskt

- 6.5.14 I ordet "tvingande" ligger att de åberopade säkerhetsskälen, som det uttryckts i praxis, doktrin och ett stort antal lagstiftningsärenden, påfordrar eller kräver omedelbar återkallelse för att kunna genombryta beslutets negativa rättskraft (se t.ex. RÅ 1995 ref. 10, RÅ 2000 ref. 16, SOU 1983:73 s. 145, SOU 2010:29 s. 565, samt Ragnemalm, s. 131).
- 6.5.15 Återkallelseregeln föreslås kodifieras i enlighet med detta i ett förslag till ny förvaltningslag som för närvarande bereds. Enligt förslaget till ny bestämmelse i 37 § förvaltningslagen får "ett beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part" ändras till den enskildes nackdel, såvitt avser tvingande säkerhetsskäl, bara om "tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart" (se prop. 2016/17:180 s. 14).
- 6.5.16 SVA redovisade sin slutrapport till Naturvårdsverket den 28 februari 2011. Naturvårdsverket återkallade typgodkännandet för Sinkabirum den 21 februari 2013 och som framgår av beslutet uteslutande på grundval av vad som framkom i slutrapporten som myndigheten vid det laget haft tillgång till i nästan två år.
- 6.5.17 Under tiden mellan slutrapportens redovisning och beslutet om återkallelse utförde Naturvårdsverket inga ytterligare dokumenterade handläggningsåtgärder avseende Sinkabirum.
- 6.5.18 Den enskilde måste anses berättigad att förvänta sig att beslutsmyndigheten, när den tar del av information som bedöms kunna ligga till grund för återkallelse på grund av tvingande

säkerhetsskäl, antingen skyndsamt vidtar de ytterligare utredningsåtgärder som krävs för att fatta beslut eller, om utredningen bedöms vara tillräcklig, skyndsamt fattar beslut om återkallelse.

- 6.5.19 Det faktum att en myndighet, som i aktuellt fall, återkallar ett gynnande beslut med hänvisning till information den utan att vidta någon åtgärd haft tillgång till under nästan två år måste i sig anses tala för att det varit oaktsamt att göra den rättsligt felaktiga bedömningen att tvingande säkerhetsskäl för återkallelse har förelegat. Detta eftersom det endast är om de redovisade säkerhetsskälen kräver att beslutet ändras omedelbart som de kan läggas till grund för återkallelse. Vidare måste det anses oaktsamt att förordna att ett beslut om återkallelse som dröjt i nästan två år ska gälla interimistiskt eftersom det vid det laget knappast kan anses föreligga en sådan tidsnöd som motiverar att den enskildes möjlighet att angripa beslutet urholkas.

Evald Hellgren agerade omedelbart för att bristerna i Sinkabirum skulle avhjälpas utan att Naturvårdsverket bemötte hans begäran

- 6.5.20 Evald Hellgren ansökte i brev till Naturvårdsverket den 19 mars 2011, kort efter att SVA:s slutrapport redovisades, om att få genomföra de mindre konstruktionsändringar i Sinkabirum som SVA rekommenderade (se bilaga 11).
- 6.5.21 Genom skrivelsen bör det ha stått klart för Naturvårdsverket att Evald Hellgren var angelägen att åtgärda de mindre brister i Sinkabirum som SVA uppmärksammat och att det alltså fanns mindre ingripande alternativ till den återkallelse som beslutades nästan två år senare, nämligen att i samråd med Evald Hellgren åtgärda bristerna i den typgodkända konstruktionen i enlighet med

hans begäran. Det faktum att såväl SVA som Jordbruksverket, när de så småningom fick tillfälle att yttra sig över den modifierade konstruktionen inom ramen för ärendet avseende Sinkabirum II, tillstyrkte ett omedelbart godkännande visar att förändringarna var okomplicerade (se bilaga 14).

- 6.5.22 Naturvårdsverket hade antingen kunnat ändra beslutet om typgodkännande för Sinkabirum eller sett till att den förändrade konstruktionen fick ett nytt typgodkännande. Evald Hellgrens befintliga kunder hade i båda fallen kunnat bygga om sina fångstredskap i enlighet med de nya kraven. Med tanke på att Naturvårdsverket nästan två år efter att SVA:s slutrapport redovisades ansåg att de mindre brister myndigheten noterat utgjorde tvingande säkerhetsskäl för återkallelse borde Naturvårdsverket ha haft all anledning att agera mycket snabbt med anledning av Evald Hellgrens skrivelse.
- 6.5.23 Naturvårdsverket lämnade i stället skrivelsen utan åtgärd. Efter påstötningar från Evald Hellgren besvarades den först den 26 juni 2012, d.v.s. efter över 15 månader, med en begäran om komplettering (se bilaga 13).
- 6.5.24 Den enskilde måste, med hänsyn till de förvaltningsrättsliga proportionalitets- och behovsprinciperna, anses berättigad att förvänta sig att en myndighet inte återkallar ett gynnande beslut på grund av tvingande säkerhetsskäl om det avsedda resultatet kan uppnås med mindre ingripande åtgärder (jfr Lundell & Strömberg, Allmän förvaltningsrätt, 2014, s. 73 f.). Den enskilde måste även anses berättigad att förvänta sig att myndigheten inte återkallar ett gynnande beslut på grund av tvingande säkerhetsskäl utan att på ett sätt som är förenligt med den förvaltningsrättsliga

serviceskyldigheten och skyndsamhetskravet bemöta den enskildes begäran om att åtgärda de brister som läggs till grund för beslutet (se 4 § och 7 § förvaltningslagen, jfr NJA 2013 s. 1210 p. 21–22).

6.5.25 Om ett rättsligt felaktigt beslut om återkallelse på grund av tvingande säkerhetsskäl, som i aktuellt fall, har fattats utan att proportionalitets- och behovsprinciperna, serviceskyldigheten samt skyndsamhetskravet har iakttagits talar det för att det felaktiga beslutet var oaktsamt.

6.6 **Förvaltningsrätten i Stockholm har agerat oaktsamt**

6.6.1 Stränga krav ska också ställas på Förvaltningsrätten i Stockholms agerande avseende fastställandet av det rättsligt felaktiga beslutet att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum för att domstolen ska anses ha agerat tillräckligt aktsamt.

6.6.2 Av 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) följer att rätten ska se till att målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver, samt att rätten genom frågor och påpekanden ska verka för att parterna avhjälpes otydligheter och ofullständigheter i sina framställningar. I fråga om ett så ingripande beslut som det aktuella är domstolens utredningsskyldighet omfattande och beviskravet för den offentliga parten högt ställt (se t.ex. RÅ 1989 ref. 67 och RÅ 1994 ref. 88).

6.6.3 Naturvårdsverkets underlag för bedömningen att tvingande säkerhetsskäl krävde omedelbar återkallelse var som framgått ovan bristfälligt och nästan två år gammalt. Naturvårdsverket motiverade dessutom felaktigt, som framgått ovan, i yttrande till domstolen återkallelsebeslutet med hänvisning till jaktlagen.

6.6.4 Dessa omständigheter borde ha föranlett förvaltningsrätten att begära in ytterligare utredning och att så inte skedde innan

domstolen fattade det rättsligt felaktiga beslutet att fastställa Naturvårdsverkets beslut ger presumtion för att det var oaktsamt.

6.7 Evald Hellgren har lidit skada till följd av Naturvårdsverkets och förvaltningsrättens beslut

6.7.1 Naturvårdsverkets beslut ledde till att Evald Hellgrens produktion och försäljning av Sinkabirum, som stod för merparten av intäkterna i hans näringsverksamhet, nära nog upphörde.

6.7.2 Skadan var en förutsebar och närliggande följd av den skadegörande handlingen eftersom att endast typgodkända fångstredskap får användas vid jakt enligt 11 § jaktförordningen samt att det var som vildsvinsfälla Sinkabirum varit efterfrågad.

6.7.3 De tre räkenskapsår som föregick Naturvårdsverkets beslut, 2010–2012, uppgick Evald Hellgrens rörelseresultatet till i genomsnitt 305 818 kronor ($[192\ 326 + 343\ 551 + 381\ 576]/3$, se resultatrapporter för EH idéverkstad, [bilaga 29](#)).

6.7.4 De två räkenskapsår under vilka typgodkännandet för Sinkabirum felaktigt var återkallat, 2013–2014, föll det genomsnittliga resultatet till -29 680 kronor ($[-18\ 677 + -40\ 684]/2$, se bilaga 29).

6.7.5 Förutsättningarna för Evald Hellgrens näringsverksamhet förändrades inte under 2013 och 2014 på något annat sätt än genom Naturvårdsverkets felaktiga återkallelsebeslut. Skadan bör därför beräknas utifrån antagandet att det genomsnittliga resultatet i Evald Hellgrens näringsverksamhet skulle ha varit detsamma under 2013 och 2014 som under de föregående tre åren om det inte vore för Naturvårdsverkets felaktiga återkallelsebeslut, vilket hade inneburit ett resultat som varit 335 498 kronor högre för vart och ett av åren

(305 818 + 29 680). Den sammanlagda skadan uppgår därmed till 670 996 kronor (335 498 x 2).

6.8 Sammanfattning av talan

- 6.8.1 Enligt 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen ska staten ersätta bland annat ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning för vars fullgörande staten svarar. Frågan om ett myndighetsbeslut har utgjort fel eller försummelse handlar främst om vad den skadelidande är berättigad att begära avseende myndighetsutövningen. Naturvårdsverket, som är ansvarig jaktmyndighet i Sverige, har med hänsyn till myndighetens art och ändamål samt beslutets karaktär haft att iaktta högt ställda aktsamhetskrav i samband med beslutet att återkalla typgodkännandet för Sinkabirum. Även Förvaltningsrätten i Stockholm har, som domstol, haft att iaktta högt ställda aktsamhetskrav i samband med sitt rättsligt felaktiga beslut att fastställa Naturvårdsverkets återkallelsebeslut. Frågan om Naturvårdsverket och Förvaltningsrätten i Stockholm har levt upp till vad Evald Hellgren har varit berättigad att begära avseende myndighetsutövningen bör bedömas med hänsyn till handläggningen som har lett fram till de rättsligt felaktiga besluten och med utgångspunkt i att gynnande beslut har negativ rättskraft.
- 6.8.2 Det kan därvid konstateras *att* Naturvårdsverkets inte tog fram den utredning som myndigheten, med stöd av internationella riktlinjer, har angett som nödvändig, *att* myndigheten inte följt Jordbruksverkets rekommendation om ökad utredning, *att* myndigheten blandat ihop förutsättningarna för återkallelse med förutsättningarna för typgodkännande, *att* återkallelsen skedde nästan två år efter att de uppgifter som lades till grund för beslutet

blev kända för myndigheten samt att Evald Hellgren kort efter att dessa uppgifter blev kända tog initiativ till att ändra konstruktionen av Sinkabirum i enlighet med SVA:s rekommendationer utan att Naturvårdsverket reagerade. Därutöver kan konstateras att Förvaltningsrätten i Stockholm inte begärde in kompletterande utredning trots att Naturvårdsverkets underlag för bedömningen att tvingande säkerhetsskäl krävde omedelbar återkallelse var bristfälligt och nästan två år gammalt och trots att myndigheten felaktigt motiverade sitt beslut med hänvisning till jaktlagen i yttrande till domstolen. Dessa omständigheter medför sammantaget att det måste presumeras ha varit oaktsamt av Naturvårdsverket att fatta det rättsligt felaktiga beslutet om återkallelse av typgodkännandet för Sinkabirum samt att det måste presumeras ha varit oaktsamt av Förvaltningsrätten i Stockholm att fastställa myndighetens rättsligt felaktiga återkallelsebeslut.

- 6.8.3 Naturvårdsverkets och Förvaltningsrätten i Stockholms oaktsamma beslut orsakade Evald Hellgren skada i form av uteblivna försäljningsintäkter som uppgår till 670 996 kronor. Skadan var en förutsebar och närliggande följd av de skadegörande handlingarna.

7. BEVISUPPGIFT

- 7.1 Evald Hellgren utgår från att sakomständigheterna i allt väsentligt är ostridiga och avvaktar med sin bevisuppgift till dess han fått ta del av JK:s svaromål.

Som ovan

Fredrik Bergman

Johannes Forssberg

Förteckning över bilagor

1. Artikel från tidningen Folkbladet om Evald Hellgrens näringsverksamhet, 2009-03-24.
2. Patentskrift avseende djurfälla för levandefångst, 2003-01-21.
3. Ritning och teknisk beskrivning, 2012-07-02.
4. Yttrande från Djurskyddsmyndigheten avseende typgodkännande för Sinkabirum kombi L112, 2007-04-24.
5. Beslut om typgodkännande av Sinkabirum kombi L112, 2007-07-24.
6. Mejl från Naturvårdsverkets handläggare till Evald Hellgren angående ärendehistoriken, 2013-02-01.
7. Artikel från tidningen Jakt & Jägare om Evald Hellgrens försäljningsframgångar, 2008-02-11.
8. Naturvårdsverkets projektplan, 2009-06-29.
9. Agreement on international humane trapping standards between the European Community, Canada and the Russian federation, 1998-02-14.
10. Test av fångstredskap avseende levandefångst av vildsvin, slutrapport, Statens veterinärmedicinska anstalt, 2011-02-28.
11. Ansökan från Evald Hellgren till Naturvårdsverket om konstruktionsändringar, 2011-03-19.
12. Mejl från Evald Hellgren till 2011-03-29.
13. Svar från Naturvårdsverket angående Evald Hellgrens framställan, 2012-06-26.
14. Yttranden från Sveriges veterinärmedicinska anstalt samt Jordbruksverket angående typgodkännande av Sinkabirum L119, 2012-08-10 samt 2012-11-14.
15. Beslut och domar från Högsta förvaltningsdomstolen, kammarrätten i Stockholm, förvaltningsrätten i Stockholm samt Naturvårdsverket avseende Sinkabirum L119, 2013-04-26–2016-04-21.

16. Föreläggande om yttrande till Evald Hellgren angående eventuell återkallelse avseende Sinkabirum kombi L112, 2012-11-12.
17. Mejl från [REDACTED] med begäran om yttrande från Jordbruksverket angående eventuell återkallelse avseende Sinkabirum kombi L112, samt svar från [REDACTED] på Jordbruksverket, 2013-01-25.
18. Yttrande från Jordbruksverket angående eventuell återkallelse avseende Sinkabirum kombi L112, 2013-01-18.
19. Naturvårdsverkets beslut om återkallelse av typgodkännande för Sinkabirum kombi L112 för levandefångst av vildsvin, 2013-02-21.
20. Pressmeddelande från Naturvårdsverket angående återkallelsebeslutet, 2013-02-22.
21. Förvaltningsrätten i Stockholms dom i mål nr 4419-13 den 19 december 2013.
22. Evald Hellgrens överklagande till Kammarrätten i Stockholm, 2014-01-06.
23. Kammarrätten i Stockholms beslut om prövningstillstånd i mål nr 137-14, 2014-05-06.
24. Kammarrätten i Stockholms föreläggande om yttrande till Naturvårdsverket, 2014-05-07.
25. Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 137-14, 2014-12-17.
26. Justitiekanslerns beslut angående Evald Hellgrens skadeståndsanspråk, 2016-03-14.
27. Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2013:13 om typgodkännande av fångstredskap, 2014-01-08.
28. Naturvårdsverkets yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm, 2013-03-21.
29. Resultatrapporter EH idéverkstad, 2010-01-01–2014-12-31.